

СТАНОВИЩЕ

от доц. Валентин Фильов, доктор

Относно: дисертационния труд на Иван Георгиев Иванов
за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ на тема:
„Връзка на психичните особености и специалната взривна сила
при спринтьори“.

Повишаването на нивото на спортно-техническата и психическата готовност за участие в състезание е винаги актуален проблем. Резервите за повишаване на ефективността на тренировъчния процес, по посока на повишаване на готовността за участие в състезание, са в широк кръг научни области - науките, свързани със спорта, физиологията и биохимията, биомеханиката, психологията и др.

Дисертационният труд на Иван Иванов е насочен към търсенето на нови подходи, методи и средства за повишаване на готовността за участие в състезание. По-конкретно, дисертационният труд е свързан с разработване на комплексна методика за контрол и оценка на подготвеността на лекоатлети – спринтьори.

В спринтовите дисциплини основен компонент в подготовката е взривната сила. Характеристиките на взривната сила се определят преди всичко от особеностите на нервните процеси. Те от своя страна определят и особеностите на психомоториката, свойствата на вниманието, темперамента, мисловните процеси, особеностите на саморегулацията и самоконтрола.

Тези психични явления и взривната сила са предмет на изследване в теоретичната и експерименталната част на дисертационния труд.

Дисертационният труд е структуриран в три глави, изводи, препоръки и литературни източници.

В първата глава се анализират проблемите, свързани с особеностите на спринтовите дисциплини. Разкрива се структурата и компонентите, които определят максималната скорост и преди всичко ролята на взривната сила на долните крайници. При анализа на тези проблеми, авторът се базира на утвърдени в спортната наука автори, преди всичко български и руски.

Вторият аспект на анализ е свързан с психичните явления, които имат отношение към бързината и взривната сила. Предмет на анализ са психомоториката и нейните прояви, вниманието и неговите основни свойства, оперативното мислене, темпераментът и способността за самоконтрол. Разкрива се тяхната същност и място в психомоторната организация на личността. Психомоториката, като единство на психическо и физическо, е водеща нишка при анализа на отделните проблеми.

Това единство се представя по-пълно в третата част на теоретичния анализ, където се анализира връзката между психическото и физическото в структурата на човешката дейност. Интерес представлява и проблемът за функционалната асиметрия, който намира място и в емпиричното изследване. Разкриват се психологическите основи на физическата подготовка. Отражението върху психическите явления на физическата тренировка, измененията в показателите за тренираност и претренираност. Извеждат се критерии за контрол на тренировъчните натоварвания в леката атлетика. Тук значимо място заема анализът на проблемите, свързани с физическото и психическото състояние на спринтьора, на физическата и психическата умора, на психичните признаци на състоянието претренираност.

Върху основата на теоретичния анализ авторът извежда хипотезата, целта и задачите на изследването. Те са подчинени на емпиричното изследване – като цяло, са ясно и точно формулирани.

Много прецизно е описана организацията на изследване. Самото експериментално изследване е осъществено на пет етапа – три от тях през зимния макроцикъл на тренировъчния процес и два през летния състезателен период. Целта е да се установи динамиката на специалната взривна сила и наблюдаваните психични явления.

Използваните методики в изследването също са описани много прецизно. Това са:

- цифров отскокомер;
- електронна фотометрична система;
- цифрова таблица на Шулте за изследване свойствата на вниманието в софтуерен вариант;
- тепинг тест;
- апаратурен метод на Шуфрид за изследване бързината на реакция;
- тест „Тройка“ за изследване на оперативното мислене – софтуерен вариант;
- тест на Айзенк за изследване на типологичните особености;
- тест за оценка на самоконтрола, който се базира на кожно-галваничната реакция.

Четири от методиките са разработени от автора, което само по себе си е значим принос в методическото осигуряване на научните изследвания.

Използваните методики и петте измервания с тях представят много голям брой показатели. Авторът анализира получените резултати, като се придържа към целта и задачите на изследването. Получените резултати разкриват динамиката на изследваните променливи и взаимовръзките между тях. Уста-

новяват се значими корелации между параметрите на взривната сила и другите изследвани променливи: бързина на реакция; честота на движенията с лява и дясна ръка; концентрация на вниманието и типологическите особености. От особен интерес са данните, свързани със способността за самоконтрол, за релаксация и активация. В тази част от изследването авторът прави опит да разкрие динамиката на психофизическите показатели, характерни за предстартовите ситуации – 3 минути преди старта. В този отрязък от време спортистите се стремят към максимално абстрахиране от заобикалящата ги среда и смущаващи фактори, след което целта е максимална активация и мобилизация на всички ресурси, отговорни за постижението в спринтовите дисциплини.

Съобразно целта и задачите на изследването авторът съпоставя резултатите от изследванията в подготвителния и състезателния период и разкрива тяхната динамика. Интерес в емпиричното изследване е и търсенето на проявите на функционалната асиметрия, което не много често е предмет на изследване.

Получените резултати са представени в таблици и графики, което улеснява възприемането на големия брой анализирани показатели.

Изводите от направеното изследване са конкретни и добре представени. Препоръките са непосредствено свързани със спортната практика.

Основни приноси на дисертационния труд:

- задълбочен анализ на силата и взривната сила, като двигателно качество на човека;
- анализ на взривната сила не изолирано, а в контекста на цялостната психофизическа система на спортиста;
- изследване, включващо голям брой променливи, свързани с взривната сила;

- разработените нови методики за реализиране на изследването: Електронна фотометрична системата за измерване на времето за пробягване на дадено разстояние; компютърни варианти на тепинг тест, цифров квадрат на Шулте и тест „Тройка“, чрез които са получени много по-точни резултати, в сравнение с традиционно използваните методи за измерване на съответните показатели.

В заключение – дисертационният труд има значима научна и предимно практическа стойност. Той напълно отговаря на изискванията за подобен род научни разработки. С пълна увереност изразявам становището си на научното жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Иван Георгиев Иванов по научната специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка и кинезитерапия“.

04.09.2017 г.

Написал становището:

доц. В. Фильов, д-р